

VRŠNJAČKO NASILJE

Često živimo svoj život na način da ne razmišljamo uvijek o posljedicama naših postupaka. Pitam se, šta bi se desilo kada bi ljudi vrijeme utrošeno na ponižavanje i povrijeđivanje drugih proveli na komplimente i pomaganje istim? Da li bi tada razumjeli smisao života i sami sebe? Da li bi tada shvatili koliko zapravo naše riječi znače nekome? Nekome ko je na ivici samopouzdanja loša riječ dođe na vrata poput najnepoželjnijeg gosta i ostane dugo vremena u srcu. Naši postupci često oblikuju osobu i njen pogled na svijet. Zašto ne bismo imali svijet u kojem se nijedna osoba ne boji reći šta misli, obući kako želi, jesti kad i koliko želi i živjeti svoj život kako smatra da je najbolje?

Po jutru se dan poznaje, kažu. Ukoliko vjerujemo tome, ovaj dan bi za dvadesetogodišnjeg Adina trebao biti veseo, topao, pun ljubavi i obasjan suncem. Poznavajući ipak vječnu iluziju savršenstva zvanu život, može se zaključiti i da se dan ne prepoznaje uvijek po jutru, iako nas stalno uče tome.

Bio je visok, razbarušene crne kose i smaragdno zelenih očiju poput rijeke. Razvijena muskulatura i preplanuli ten presijavali su se na majskom suncu pružajući mu izgled glumaca iz američkih filmova koje djevojke toliko vole. Krenuo je na jutarnji trening, ovoga puta malo kasnije nego inače. Odlučio se ići prečicom kako bi ranije stigao i započeo svakodnevnu rutinu. Ugledao je dvije učenice sa ruksacima za školu i po izgledu pretpostavio da imaju četrnaest ili petnaest godina. Kada je prelazio ulicu, primijetio je da su bacale knjige i odjeću iz torbe djevojčice koja je bila znatno mlađa i niža od njih. Otvorile su joj novčanik i izvadile sav novac, te je nazivale mnogobrojnim imenima. Zatim su ostavile malenu djevojčicu i otišle, ostavivši je da sama pokupi knjige sa puta. „Ne mogu da ne učinim ništa.“ – pomislio je Adin i prišao djevojčici.

„Hej! Vidio sam raspravu sa tvojim prijateljicama. Je li sve u redu?“ – upitao je.

„Jeste, ne brinite za mene.“ – odgovorila je stidljivim osmijehom. Imala je pjegice na licu koje su dovodile do izražaja nebesko plave oči i kosu podignutu u visoki rep. Bila je dijete, u svakom pogledu i smislu te riječi.

„Da li se ovo često dešava?“

„Zar je bitno? To se svakako Vas ne tiče.“ – pokušala je zvučati kao da je sve u najboljem redu, ali suza zastala na krajičku oka odavala je drugu stranu priče.

„Možda ne, ali niko ne treba da prolazi kroz bilo kakvu vrstu maltretiranja ili nasilja.“

„Ja Vas i ne poznajem.“

„Da, zaboravio sam se predstaviti. Ja sam Adin i sudeći prema putu kojem si krenula, ideš u školu u koju sam ja išao prije nekoliko godina. Ne poznajemo se, ali to i dalje ne opravdava ponašanje onih djevojaka.“ – rekao je i pružio ruku nadajući se da će se rukovati i pravilno upoznati.

Pruživši mu ruku i s osmijehom na licu, odgovorila je : “Ja sam Sara. Imam deset godina i da, idem tamo u školu.“

„Saro, da li ćeš mi odgovoriti na pitanje?“

„Dobro. Da, dešava se često, naročito u zadnjih nekoliko mjeseci. Ne želim da pričam o tome, proći će jednog dana. Kasnim u školu, vidimo se.“ – rekla je i krenula u školu ne osvrćući se nazad.

Instinktivno je htio da se vrati kući i zaboravi na sve čemu je svjedočio. Međutim, nešto u njemu nije mu dalo mira. Ne može je napustiti tek tako. Mora da joj pomogne. Želi da joj pomogne, koliko god je to u njegovoj moći. Sjetio se njenog lica. „Zaista liči na Jasminu.“ – pomislio je sjetivši se osobe koja mu mnogo nedostaje i odjednom je dobio još veću želju pomoći Sari. Odlučio je ne otići na trening, pa se vratio kući da ostavi torbu sa opremom. Prošao je pored sobe čija su vrata bila zatvorena, a na kojima je bilo ispisano ime „Jasmina“ ružičastim flomasterima. Otvorio ih je i ušao u sobu koja je svojim ljubičastim i bijelim jastucima na krevetu, lutkama na ormaru i najljepnicama vilenjaka i vila na zidovima predstavljala definiciju sobe jednog djeteta mekog i nevinog srca. Na ormariću pored kreveta, nalazila se uokvirena slika nepoznate djevojčice. Adin ju je uzeo u ruke po prvi put nakon 3 godine i nasmiješio se. Bila je to djevojčica plave kose sa žutim očima koje su u sebi nosile maleni dio mističnosti, u paru sa iskrenim osmijehom i modro crvenim usnama poput višnje. Zaista, na trenutke je ličila na Saru. „Nisi zaboravljena, anđele.“ – rekao je i od straha da ne zaplače, ostavio sliku gdje ju je našao i izašao iz sobe zatvorivši vrata. „Neće ona proživjeti što si i ti, obećavam ti.“ Došao je u školu i pri ulasku ugledao dvije učenice koje je odmah prepoznao. Prišao im je i nadao da će sve moći riješiti jednim razgovorom. Obje su bile na visokim potpeticama, našminkane i hodnikom su ismijavale svakoga ko bi prošao. Primijetio se da su i njega odmjeravale i šaptale jedna drugoj.

„Koga trebate?“ – upitale su kada je stao pored njih.

„Vas, zapravo.“ – odgovorio je.

„Zbog čega tačno?“

„Primijetio sam da niste u najboljim odnosima sa Sarom.“

„Zašto bismo bile? Da li ste vidjeli kako se oblači? A tek kako priča, pa ne mogu da zamislim da budemo viđene u takvom društvu!“ – rekla je jedna od njih podrugljivo.

„To vas očigledno ne spriječava da joj bacate knjige i uzimate novac iz novčanika.“

„Nismo ništa uradile.“ – rekle su u isto vrijeme i pogledale se. U očima se mogla vidjeti naznaka straha.

„Da, jeste i vrlo ste svjesne toga.“

„Nemate dokaza.“

Bio je svjestan toga, ali one nisu morale znati. Ako bi ih samo mogao uplašiti i objasniti da postoje posljedice za sve...

„Ako bih vam rekao da imam?“

„Reći ćete našoj direktorici?“ – upitale su. Iako su donijele neke pogrešne odluke, znale su da bi direktorica nazvala roditelje. Toga su se već plašile.

„To zaista ovisi o vama. Vidite, ja razumijem potrebu da svima dokažete da ste najbolje i nedodirljive. Bio sam i sam na tom mjestu. Jedina razlika je što vi imate priliku da prestanete na vrijeme, prije nego bude prekasno.“

„Ne razumijem. Kako to mislite bili ste na našem mjestu? Mi ne planiramo nikoga da ubijemo, to barem morate znati.“

„Nisam ni ja na početku. Međutim, sve ima svoje posljedice i na kraju morate prihvatiti sve što ste mislili da se nikada neće desiti.“

„I dalje ne razumijem.“

„Nije razgovor za ovakvo mjesto. Da li imate nešto privatnije?“

„Krenule smo kući svakako. U blizini ima park, možemo tamo ako želite.“

„To bi bilo poželjno.“ – rekao je i krenuli su. Nije htio nikome pričati svoj život. Pričanje o tome značilo bi da ponovo mora proživljavati sve događaje, ponovo osjetiti istu bol, a nije to želio.

Ipak, historija ima običaj da se ponavlja, a jedini način da se to spriječi jeste razgovor o prošlosti. Ne bi mogao podnijeti da se ovakva prošlost ponovi, naročito malenoj Sari.

Sjeli su ispod velikog drveta u parku i nakon što su se smjestili, naslonjeni leđima na koru drveta, Adin je započeo priču. Sjećanja su navirala na svih strana, bacajući mračni oblak na njegove riječi čineći ih strašnjim i tužnijim nego što je namjeravao. A ipak, zar nije to bio smisao svega?

Sjeća se drugog razreda srednje škole i tadašnjeg prijatelja, Dine, koji ga je nagovarao da bacaju knjige i sveske prvačićima. Pristao je misleći da se ništa loše neće desiti i da će to jednostavno biti kratkotrajna bezazlena šala. Tako je počelo. Sve dok, jednog proljetnog dana, nisu bacili Farisove knjige, učeniku čiji otac je bio u Vijeću roditelja. Nisu to znali, mada se nisu ni trudili saznati. Bezazlena šala pretvorila se u svakodnevno maltretiranje i zlostavljanje svakog prvačića koji je bio povučen ili na bilo koji način drugačiji od njih. Sada kada se sjeti svega, priznaje da je donio odluke na koje nije ponosan i zbog kojih i dalje žali. Tada, međutim, posljedice nisu bile bitne. Po njegovom mišljenju, nije ih ni bilo. Ne dok na velikom odmoru nisu uzeli Farisov ruksak i izbacili sve knjige, a kada su ga vidjeli, ismijavali ga govoreći mu uvredljive riječi koje bi zasigurno ostavile veliki ožiljak na srce jednog petnaestogodišnjaka. Faris, ipak, nije to pokazao, već pokupio svoje knjige, okrenuo se Adinu i Dini uz riječi : „Moje knjige nisu za bacanje, bilo bi poželjno da se i prema njima i meni odnosite sa poštovanjem.“ Krenuo je niz hodnik kada ga je Dino uhvatio za ruku i povukao k sebi, gledajući s visine. „Šta misliš kome se obraćaš? Ja imam pravo raditi šta želim i ni ti, niti bilo ko mi neće zabraniti.“ „Ne, nemaš pravo. Pusti mi ruku sada, imam važnija posla od borbe sa tvojim egom.“ „Adine, podrži me ovdje.“ – rekao je gledajući na prijatelja. „Misli da može samo otići od mene. Objasni mu da ne može ili ću ja morati na teži način.“ „Mogu šta želim. Sada me pusti ili ćeš požaliti!“ – viknuo je Faris stežući pesnice. „Ma ko će požaliti? Šališ se? Ne smiješ ga dodirnuti, ja ti kažem.“ – rekao je Adin koji zaista nije podnosio kada neko prijeti njemu bliskim osobama. Odgurnuo je Dinu i stao ispred Farisa podižući ga od zemlje i naslonivši ga na najbliži školski ormarić. „Ti si niko i ništa. Razumiješ li me? Nikome bitan, ni po čemu značajan, bez bilo kakve budućnosti. Naša pažnja, ili kako ti voliš zvati, nasilje, je vrhunac tvog života. Dakle, pripazi malo na ponašanje i stav. Ne želim da te čujem da prijetiš mom prijatelju, inače, kažem ti, biće posljedica.“ – rekao mu je i spustio ga. Htio se okrenuti i otići, ali se ipak odlučio da ga udari pesnicom. Udarac je bio toliko jak da mu je slomio vilicu i ostavio ga ležeći na podu. Profesori su čuli buku i dotrčali da vide u čemu je riječ. Taj tmurni dan imao je za posledicu sniženje vladanja i kratko suspendovanje za Adina, te posjet bolnici za Farisa. Dino je za vrijeme tuče pobjegao iz škole jer nije želio da ga bilo ko zatekne tu. Čak se prestao i družiti sa Adinom uz izgovor „Ne mogu biti prijatelj nekome ko je nasilnik.“ Što se Adina tiče, to završeno prijateljstvo bilo je nešto najljepše što mu se desilo u životu. Popravio je ocjene, prestao zadirkivati mlađe učenike i poradio na svom ponašanju. Sve se vremenom vraćalo na staro, ali život često zna da prevari čovjeka, pa je tako i njega, vremenom snašlo ono što je priređivao drugima sve vrijeme. Godinu dana kasnije dolazio bi kući i čuo sestrin plač u sobi. Nikada nije ulazio misleći da je u pitanju loša ocjena ili manja svađa, pa da samo treba da se isplače. Međutim, shvativši da tužno raspoloženje i plakanje traju već neko vrijeme, odlučio je ući i vidjeti o čemu se radi. Pokucao je na vrata i blagim glasom brižnog starijeg brata upitao : „Anđele, mogu li ući?“ Dočekala ga je tišina. „Molim te?“ „Možeš, ali ne dugo.“ – odgovorila je brišući suze sa lica da se ne vide. Sjeo je na krevet pored nje i pomilovao je po kosi. „Šta nije u redu?“ „Ništa. Sve je dobro, samo me malo glava boli, pa sam tužna. Znaš mene, uvijek emotivna.“ – rekla je i nasmijala se pokušavajući da razuvjeri brata. „Ne vjerujem ti. Nešto se desilo. Pa zar da od mene kriješ?“ „Zaista nije ništa ozbiljno. Par drugarica me zadirkuje i guraju, vuku za majicu. Nije to ništa, proći će, sigurna sam.“ To ga je razljutilo. Pa zar da neko uopšte ružno pogleda njegovu sestru, jedinu svijetlu tačku u životu? Potpuno je zaboravio da je i on izazivao suze kod mnogih iz vrlo sličnih razloga. Čovjek ipak razumije nešto tek kada doživi to isto, nikako drugačije. „Moraš to prijaviti. Niko to ne smije trpiti, naročito moj anđelak.“ „Dobro, prijavit ću. Sutra ću reći učiteljici.“ „Vidiš kako me slušaš. Divna si. Znaš šta? Idem nam naručiti picu da jedemo dok ne dođe mama sa posla. Hoćeš?“ – upitao je. Htio je da joj vrati barem malo radosti u život. „Da!“ – odgovorila je entuzijastično i bacila se bratu u zagrljaj. Dani su prolazili polako i u tišini. Jasmina je rekla učiteljici šta se desilo, ali ona nije uradila ništa povodom navedene situacije. Shvatila je sve kao dječiju igru i šalu, pa joj nije djelovalo

strašno niti ozbiljno. To je bila velika greška, kao što je bila greška i da Jasmina ne prenese to Adinu, već se pretvara da se sve riješilo. Zapravo, postajalo je sve gore svakim danom. Zadirkivanje je prešlo u vrijeđanje, gurkanje u povlačenje kose i tako u nedogled. Na Adinov rođendan, obukla se lijepo i namjestila dvije pletenice sa ružičastim mašnjama. U školi, dočekala ju je velika svađa sa prijateljicama. Povukle su joj mašnice i pokvarile frizuru, nakon čega je Jasmina zaplakala i pokušala da se odmakne, ali nisu joj dale. Gurale su se i budući da je pod skoro očišćen, bilo je poprilično klizavo. Toliko klizavo da, kada su je gurnule, Jasmina je izgubila ravnotežu, pala i udarila glavom u ivicu stola. Umrula je odmah.

Adin nije prestajao sebe da krivi. Razmišljao je o tome kako nikada nije trebao nju samu poslati na razgovor sa učiteljicom. Trebao je on otići. Kasnije je saznao da je njegovog anđela zlostavljala i gurnula Farisova mlađa sestra. Nije joj se sviđalo što je njen brat bio žrtva nasilja, pa je mislila osvetiti ga preko Jasmine. Nije je htjela ubiti, zaista nije. Imala je razmišljanje djeteta, a i sama je bila dijete. Adin nije, on je trebao razmišljati unaprijed. Trebao je znati da postoje posljedice. Pa da samo nikada nije udario Farisa... Da nikoga nije zadirkivao, možda bi mu sestra bila živa. Takve misli nisu mu donosile ništa dobro, ali nije im se mogao oduprijeti. Bile su jače od njega. Od tog događaja prošle su tri godine, krivica koju je osjećao je malo manja, ali i dalje je prisutna u određenim trenucima. Dok ovo priča dvjema djevojčicama, oči su mu pune suza koje više i ne pokušava sakriti.

„Mislim da samo želim da pojasnim da vaše riječi i vaši postupci imaju veliki značaj i veliki uticaj na ljude. Ne bih volio da vam se desi nešto kao meni, niko to ne zaslužuje. Sve se počne u malim količinama, ali čovjek nema granicu. Vremenom želi sve više i dovede se u situaciju da ne prepoznaje sebe. Postaje najgora verzija sebe, jedina verzija kakva nikada ne treba postati. Zaista mislim da biste trebale razmisliti o svemu, izviniti se Sari i nastaviti svoj život. Možete da se ne družite sa nekim, a da ih ne zlostavljate.“ – rekao je i ustao uzimajući duksericu sa trave. Isprva nisu znale šta da mu kažu. Kada su i shvatile, on je već otišao. Zar uopšte postoji nešto što bi mogle da mu kažu? Očekivale su da će im dati govor o pravilima ponašanja i prijatnije da će reći direktorici sve. Ono što su dobile je mnogo lošije, a ipak mnogo bolje nego bilo šta drugo. Nakon dužeg raspravljanja i pregovaranja, odlučile su otići do Sarine kuće. Pozvonile su i na vratima ih je dočekala Sara koja je izašla čim ih je ugledala.

„Šta želite sad? Ako ste došle nastaviti fijasko od jutros, voljela bih da to završite sutra u školi. Ne kod mene kući, niko ne zna, ne želim da ih brinem.“ – rekla je i naslonila se na zid kuće.

„Koliko god ti čudno ili smiješno zvučalo, došle smo da se izvinemo za naše ponašanje prema tebi. Bilo je neprihvatljivo. Ne moramo se sprijateljiti, ali ne želimo biti u lošim odnosima. Evo ti i novac koji smo uzele danas.“ – rekla je i pružila joj novčanik.

„Otkud ovo odjednom?“ – upitala je iznenađeno.

„Recimo samo da smo shvatile nešto mnogo bitno. Da li nam opraštaš?“

„Pa trebat će malo vremena, ali mogu pokušati.“ – rekla je nasmijano i pružila ruku u znak pomirenja. Rukovale su se i obećale da se prijašnji događaji neće ponoviti.

Sara je ušla u svoju sobu zapanjena razvojem događaja, ali i sretna jer se sve riješilo. Zatim se sjetila Adina. Pitala se da li ovo ima veze sa njim i nekom njegovom intervencijom. „Možda je i bolje da ne znam.“

Ušao je u sobu anđela svoga, pogledao u sliku na ormariću i nasmiješio se. „Šta misliš, da li sam pomogao djevojčicama danas? Mislim da bi bila ponosna na mene.“ Zatim je izvadio papirić iz džepa, pročitao ponovo pjesmu koju je napisao za Jasminu. „Ako želim nastaviti svoj život, moram se osloboditi svakog tereta.“ – pomislio je.

*„ Anđele,
letiš u oblacima
sa bijelim melecima.*

*Napustila krv svoju,
ali ja ljut biti ne mogu
na jedinu ljubav moju.*

*Zbog tebe djela
činim dobra,
i nadam se
da krila bijela
stižu mi
puna oprosta i
ljubavi tvoje.*

*Idi sada putem svojim,
kao ptica slobodno poleti.
ali te molim,
samo me se nekad sjeti. „*

Otvorio je prozor i pustio papir da sa vjetrom pravi svoj put po svijetu. „Puštam te.“ – rekao je Adin, i po prvi put, to nije značilo ništa loše. Naprotiv, bio je put prema njegovom stabilnom i boljem životu. Bio je to način da se pravilno prvi i zadnji put oprosti od sestre.

Život je poput slagalice. Izgubiš jedan dio i pokušaš ga zamijeniti novim – ne odgovara. Ne postoji dio koji bi zamijenio dobrotu i ljubaznost prema ljudima. Ne postoji dio koji bi zamijenio osmijeh koji dobiješ u znak zahvalnosti. U slagalici vršnjačkog nasilja, moramo naći dijelove koji odgovaraju. Moramo uvijek govoriti o ovome jer sve što spominjano nije, zaboravljeno biva. Naći dio sebe koji može pomoći u sastavljanju slagalice znači naći dio sebe koji je dragocjen. Narod smo koji sve gleda kroz novac. Ljubaznost i osmijeh ne koštaju ništa, a bogatstva vrijede. Zašto ih ne bismo počeli konzumirati?

Lamija Habibović, III-3